

► ANALİZ / MERVE KOCAMAN

ROHINGYA SOYKIRIMININ HUKUKİ ÇIKMAZI: YARGILANIRKEN MEŞRUIYET KAZANMAK

www.insamer.com
info@insamer.com

İNSAMER
İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Giriş

Birleşmiş Milletler (BM) Mülteciler Yüksek Komiserliği, Rohingya krizini *dünyanın en büyük ve en uzun süren mülteci krizlerinden biri* olarak nitelendirirken; BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği ise Myanmar ordusunun eylemlerini *etnik temizliğin ders kitabı örneği* olarak tanımamıştır. Özellikle 2017 yılı itibarıyla Myanmar rejiminin uyguladığı ve giderek artırdığı sistematik ve orantısız şiddet, rejim açısından stratejik bir hataya dönüşmüş ve yönetimi uluslararası yargı mekanizmalarının gündemine taşımıştır. Diğer bir ifadeyle, rejimin “Rohingya sorunu-na” bir çözüm olarak düşündüğü kitlesel kıyım, nihayetinde Myanmar devletini Uluslararası Adalet Divanı (UAD) önünde davalı konumuna getirmiş; Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) nezdinde ise rejimin failleri hakkında soruşturma açılmasına yol açmıştır. 2019’da Gambiya’nın Adalet Divanı’nda Myanmar’a karşı soykırım davası açması ve ardından 2024 yılında UCM Başsavcısı Karim Khan’ın cunta lideri General Min Aung Hlaing hakkında tutuklama talebi, krizi uluslararası adalet mekanizmalarının odak noktalarından biri haline getirmiştir.

Yıllardır süregelen bu hukuki adımlara rağmen, süreç sahada beklenen etkiyi oluşturamamış, kayda değer bir ilerleme olmamıştır. Gambiya’nın UAD nezdindeki soykırım davası hâlâ sürerken, tutuklama talebinde ise UCM yargıçlarının onayı beklenmektedir. Bu süreçte, bölgede adalet lehine bir değişiklik olmamış, 2023 sonu itibarıyla Myanmar cunta rejimi ve Arakan Ordusu (AA) arasındaki iç savaş, Rohingya halkını iki silahlı gücün tam ortasına hapsetmiştir. İç savaş devam ederken sürecin en çarpıcı olaylarından biri de hakkında tutuklama talebi bulunan Min Aung Hlaing’in Nisan 2026’da Myanmar’ın resmi cumhurbaşkanı olarak yemin etmesiyle yaşanmıştır. Ortaya çıkan bu tablo, meselenin artık bir adalet gecikmesinin ötesine geçtiğine; hukuki hesap verilebilirlik ve sahadaki siyasi meşruiyet kazanımları arasında giderek derinleşen bir çıkmaza işaret etmektedir.

Rohingya Müslümanlarının Trajedisi: Vatansızlaştırmadan Soykırıma

Myanmar’ın Arakan bölgesinde yüzyıllardır ikamet eden Rohingya Müslümanları hem devlet hem de Budist dini gruplar tarafından uzun yıllardır sistematik bir şekilde dışlanan bir etnik-dini azınlıktır. Rohingya Müslümanlarına yönelik baskı ve şiddet, süreç içerisinde münferit şiddet olaylarının bir sonucu değil; devlet stratejisinin bir parçası olarak gelişmiştir. Zira 1962 darbesiyle otoriter hale gelen hükümet, hedef topluluğu sistematik olarak dışlamaya, çeşitli eylemlerle zorunlu göçe tabi tutarak ülke dışına sürmeye ve ortadan kaldırmaya başlamıştır. 1982 Vatan-

daşlık Yasası'yla Rohingya halkı, Myanmar'da varlığı tanınan 135 etnik grup dışında tutularak vatandaşlıktan çıkarılmıştır. Vatandaşlık Yasası, aslında tek başına bir hukuki düzenleme olarak görülmemelidir. Rohingyaları devletin koruma alanının tamamen dışına iten bir dönüm noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü bu yasadan sonra Rohingya halkı 2012 ve 2017 yıllarında olduğu gibi yaşanan her şiddet dalgasında artık kendilerini koruyacak, müdahale edecek hiçbir hukuki merci bulamayan bir topluluk haline gelmiştir. Vatandaşlığın sağladığı hiçbir haktan faydalanamayan bu insanlar, aynı zamanda devletin sağlamakla yükümlü olduğu korumadan da tamamen saf dışı bırakılmış ve şiddetin açık hedefi haline getirilmiştir.

Süreci takip eden yıllarda şiddet, hükümet politikalarının yanı sıra medya, dinî aktörler ve toplumsal hareketler tarafından da yaygınlaştırılarak 2012 yılında önemli ve yeni bir kırılma noktasına ulaşmıştır. Budistler ve Müslümanlar arasında devam eden çatışmalar, Rakhine İsyanı olarak adlandırılan büyük çaplı şiddet olaylarına neden olmuştur. Çatışmalar sürerken hükümet, olaylara müdahale etmemiş; tersine işkenceyle, tutuklamalarla ve cinayetlerle sürece destek vermiştir. Diğer yandan, Budist kültürel geleneklerini yabancı etkisinden korumak amacıyla başlatılan ve 2013 itibarıyla şiddetini arttıran 969 Hareketi, restoran ve dükkân hoparlörlerinin yanı sıra Facebook ve Youtube üzerinden de ülke çapında yayılmıştır. Hareketin öne çıkan ismi Budist Ashin Wirathu, Müslüman nüfustaki doğumların ve genişlemelerin, Myanmar'ın gelecekte Müslümanlar tarafından kontrol edilmesine neden olacağına dair taşıdığı inançla nefretin yayılmasında öncülük etmiştir. Human Rights Watch (HRW), 2013'te yayınladığı *All You Can Do Is Pray* başlıklı raporda, 2012 yılını Rohingya halkına ve diğer Müslüman topluluklara yönelik uygulanan şiddetin, zorunlu göçün ve insan hakları ihlallerinin ciddi seviyelerde artış gösterdiği yıl olarak tanımlamış; yapılan şiddet eylemlerini ise etnik temizlik olarak nitelendirmiştir.

Bütüncül bir perspektiften bakıldığında 2012'de yaşanan bu şiddet dalgasının, aslında 2017'nin bir provasısı niteliğinde olduğu görülebilmektedir. Zira devletin halka yönelik şiddeti bu denli alenen ve dramatik biçimde tırmandırabileceğini gözler önüne sererek, soykırıma giden aşamalardan biri olmuştur. Burada çarpıcı olan diğer bir nokta ise şiddetin kaynağının yalnızca devlet olmaması, aynı zamanda toplumun kendisinden de gelmesidir. Öyle ki, HRW'nin raporu hem hükümetin hem de yerel aktörlerin Rohingyaların ekonomik ve sosyal dışlanması için açık çağrılarda bulunduğunu belirtmektedir. Bu çifte tehdit, Arakanlı Müslümanlar için bulundukları her alanın güvensizlikle çevrenmesine sebep olmuştur. Bu durumun neden olduğu asıl yıkım, şiddetin yalnızca devlet mekanizmalarıyla sınırlı kalmayıp bireyin sosyal ortamına da sirayet etmesidir. Halk için her gün yürüdükleri sokaklar, girdikleri dükkânlar, aşına oldukları ve bir arada bulundukları halk da artık potansiyel bir tehdit kaynağı olarak şekillenmiştir.

Rohingya halkının çaresizliği ve çıkmaz içindeki yaşamı devam ederken, 2017 yılında, Arakan

Rohingya Kurtuluş Ordusu'nun sınır kontrol noktalarına saldırısına karşılık olarak 35.000 asker yer aldığı bir operasyon başlatılmıştır. Ordu sivil halkı hedef almış, köyler yakılmış, 9.000 civarında Rohingya erkeği öldürülmüş, kadınlara yönelik cinsel şiddet kampanyası yürütülmüştür. Zulümler sonucunda 700.000'den fazla Arakanlı Müslüman, nispeten daha güvenli duran Bangladeş'e göç etmek zorunda kalmıştır. Bu durum, bölgede 2. Dünya Savaşı'ndan sonra en büyük zorunlu göç dalgasının gerçekleştirildiği anlamına gelmektedir. 2017 operasyonu, Myanmar hükümetinin artık kitlesel bir yok etme anlayışını tam anlamıyla benimsediğinin bir göstergesi olarak okunabilmektedir. Çünkü şiddet artık yerel milisler ya da toplumsal gruplar eliyle değil, doğrudan devletin ordusu kullanılarak yürütülen tam teşekküllü bir askeri operasyona dönüştürülmüştür. Bir başka ifadeyle rejim, 2012'de provasını yaptığı bu şiddeti, 2017'de artık tam teçhizatlı biçimde sahnelemiştir. Bu dönüşüm, Soykırım Sözleşmesi'nin aradığı "bir grubu kısmen veya tamamen yok etme niyeti" unsuruyla örtüşebilecek bir okumaya açıktır.

2017 yılında Rohingya Müslümanlarına karşı artan büyük çaplı şiddet olaylarının ardından BM, bölgedeki insan hakları ihlallerini araştırmak üzere Bağımsız Uluslararası Gerçekleri Araştırma Misyonu'nu görevlendirmiştir. Misyon, siyasi ve askeri liderlerin söylem ve eylemlerini, planlanmış ve örgütlenmiş şekilde yok etme sürecine ve niyetine işaret ettiğini belirterek eylemlerin ardında yatan soykırım niyetine dair makul gerekçelerin mevcut olduğu sonucuna varmıştır. Ancak Misyon, bireysel cezai sorumluluğun ve hukuki suçluluğun tespitini yetkili bir mahkemeye bırakmıştır. Raporun ortaya koyduğu somut bulgular temelde iddiaları uluslararası hukuk zeminine taşıyarak bir süre sonra Gambiya'nın harekete geçmesinin ve konuyu UAD'ye taşımasının yolunu açmıştır.

Uluslararası Yargı Önünde Myanmar

Rohingya soykırımına dair en kritik ve kayda değer adımlardan biri 2019 yılında Gambiya tarafından atılmıştır. Gambiya, Myanmar'ın Soykırım Sözleşmesi'nden doğan soykırımı önleme ve cezalandırma sorumluluğunu yerine getirmediği gerekçesiyle UAD'de bir dava açmıştır. UAD, 2022 yılında Myanmar'ın ön itirazlarını reddederek Soykırım Sözleşmesi'nin ortak çıkar ilkesi doğrultusunda Gambiya'nın dava açma ehliyetini onaylamıştır. Davanın kabul edilmesinin ardından Divan ilk olarak, 23 Ocak 2020'de Myanmar'a soykırımı önleme, delilleri koruma ve rapor sunma hususlarında geçici tedbir kararları vermiştir. 2023 ve 2024 yıllarında Kanada, Danimarka, Fransa, Slovenya gibi çok sayıda devlet davaya müdahillik başvurusunda bulunmuştur. Esasa ilişkin duruşmalar Ocak 2026'da tamamlanmış olup, Divan şu anda nihai kararı için müzakere sürecindedir. Süregelen bu hukuki süreç, Myanmar yönetiminin uluslararası alanda inşa etmeye çalıştığı "iç güvenlik operasyonu" söylemini uluslararası zeminde işlevsiz kılmıştır.

Rohingya halkının maruz bırakıldığı sistematik şiddet ve zorla yerinden etme eylemleri, bireysel cezai sorumluluk boyutuyla UCM gündeminde de yer almıştır. Myanmar, UCM'nin kurucu metni olan Roma Statüsü'ne üye olmasa da Rohingya'ların Bangladeş'e zorla sürülmesi gibi eylemleri sınır aşan suçlar olarak kabul edilmiş ve Mahkeme'nin yargılama yetkisi dâhilinde değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda UCM Ön Yargılama Dairesi, 2019 yılında duruma ilişkin resmi bir soruşturma başlatılmasına karar vermiştir. 27 Kasım 2024 tarihinde UCM Başsavcısı Karim Khan, soruşturma boyunca elde edilen delillere dayanarak Myanmar askeri cunta lideri Min Aung Hlaing hakkında tutuklama emri çıkarılması için başvuruda bulunmuştur. Başsavcılık, 2017'deki sürgün ve zulüm gibi eylemleri insanlığa karşı işlenen suçlar kapsamında değerlendirmiş ve Min Aung Hlaing'in bu ihlallerden dolayı bireysel olarak sorumlu olduğunu ifade etmiştir.

Bu hukuki hamleleri yalnızca kâğıt üzerinde kalan metinler olarak okumak eksik bir değerlendirme olacaktır. Yıllardır kendi ülkesinde vatandaşlığı dahi elinden alınmış, başvurabileceği hiçbir hukuki merci bulunmayan vatansız bir halk için uluslararası mahkemelerin kapısının aralanması, Rohingya'lar için önemli bir umut ışığı olmuştur. Mahkeme süreçleri Myanmar yönetiminin uluslararası alanda inşa etmeye çalıştığı “böyle bir sorun yok” veya “iç güvenlik operasyonu” anlatısını yıkmıştır. Nitekim 1991 Nobel Barış Ödülü sahibi olan ve uzun yıllar ülkesindeki askerî vesayet karşıtı mücadelenin simgesi görülen Aung San Suu Kyi'nin 2019'da UAD'de ordunun eylemlerini savunmak için bizzat Divan karşısına çıkması, rejimin barışçıl maskesini dünya kamuoyu önünde düşürmüştür.

Ne var ki uluslararası mahkeme salonlarında yakalanan bu hukuki meşruiyet ve adalet arayışı, sahadaki somut gerçekliği değiştirmeye ve Rohingya halkının günlük yaşamındaki güvenlik krizini çözmeye ne kadar yaklaşabilmiştir?

Bu tablo akla iki temel soruyu getirmektedir. İlki, mahkeme süreçleri nihayetinde bir karara varsa dahi bunun sahada fiilen uygulanıp uygulanmayacağıdır. Yakın dönemden iki örnek bu konudaki kuşkuları güçlendirmektedir: UCM'nin tutuklama emrine rağmen İsrail Başbakanı Netanyahu'nun 2025'te üye devlet Macaristan'ı ziyaret edip tutuklanmadan ülkeden ayrılabilmesi ya da Sudan Devlet Başkanı Ömer el-Beşir'in yıllarca birçok üye devlette dokunulmadan seyahat edebilmesi, uluslararası ceza yargısının sınırlarını açıkça gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda, hakkında tutuklama talebi bulunan Min Aung Hlaing'in de artık bir devlet başkanı sıfatıyla hareket etmesi, Lahey'deki kararların sahada karşılıksız kalma riskini daha da artırmaktadır. Ancak bu belirsizlik, söz konusu hukuki mücadelelerin kıymetsiz olduğu anlamına gelmemektedir. Tarihsel kaydı oluşturmaları ve failerin uluslararası meşruiyet iddialarını boşa çıkarmaları başlı başına önemlidir. İkinci soru ise doğrudan Rohingya halkının geleceğiyle ilgilidir: Hukuki süreç ne yönde ilerlerse ilerlesin, sahadaki hayatları nasıl bir seyir izleyecektir?

Myanmar'da süregelen iç savaş onları cunta rejimi ile AA arasında sıkıştırırken, sığındıkları kamplar da temel yaşam koşullarının yoksunluğuyla güvenli bir liman olmaktan çok uzaktır. Vatandaşlıktan yoksun bırakılmış bir halk için ne kendi topraklarında ne de sığındıkları yerlerde gerçek bir güvenlik ihtimali görünmemektedir.

Uluslararası Adaletin Gölgesinde Sahadaki Gerçeklik

Uluslararası mahkemelerde yürütülen süreçler, vatansız bırakılmış bir halk için kapı aralığında sızan bir umut ışığı olsa da sahadaki acı gerçeklik o kapının henüz açılmadığını göstermektedir. Lahey'de adalet arayışı sürerken Arakan'da yaşanan trajedi, 2021 askerî darbesiyle tırmanan ve ülke geneline yayılan çok cepheli iç savaşın ortasında derinleşerek devam etmektedir. Cunta rejimi ile özerklik mücadelesi veren Budist Arakan Ordusu arasında alevlenen çatışmalar, Rohingya halkını hukuki güvenceden yoksun olmalarının yanı sıra fiziksel olarak da iki silahlı gücün ortasına hapsedmiştir.

Bu süreçte cunta rejiminin uyguladığı politikalar, insani ve hukuki açıdan trajik bir varoluş ikilemi oluşturmuştur. Yıllardır Rohingyaların etnik varlığını reddeden, onları vatandaşlıktan mahrum bırakan ve soykırım uygulayan devlet; 2024 yılında yürürlüğe koyduğu zorunlu askerlik uygulamasıyla insanları zorla silah altına almaya başlamıştır. Kamplardaki gıda yardımlarını kesme ve tutuklama tehditleriyle halkı baskı altına alırken, askere katılma karşılığında yıllardır esirgediği pembe vatandaşlık kartını (tam vatandaşlık) bir vaat olarak sunmuştur. Askerlik uygulamasıyla cunta rejimi, varlığını dahi kabul etmediği topluluğa yasal bir alan açmış; ancak bu izni yalnızca cephede rejim adına ölmeleri ve insan kalkanı olarak kullanılmaları şartına bağlamıştır. Vatansızlık ekseninde haklardan mahrum bırakarak yok sayma ve ölüme terk etme stratejisi, bu kez devlet ordusunun ön saflarında ölüme sürüklenme biçimini almıştır.

Diğer taraftan, bölgede kontrolü sağlayan Arakan Ordusu da bu tabloyu Arakanlı Müslümanlar aleyhine derinleştirmiştir. Zorla askere alınan veya cunta baskısı altında kalan halk, AA tarafından hain ve işbirlikçi ilan edilerek doğrudan hedef haline getirilmiştir. 5 Ağustos 2024'te Maungdaw'da Bangladeş'e kaçmaya çalışan yaklaşık 200 Rohingya Müslümanının dron ve topçu saldırılarıyla katledilmesi, şiddette faillerin çeşitlendiğini ancak hedefin ve akıbetin değişmediğini gösteren somut örneklerden biridir. Karadaki bu çift yönlü tehdit ve yaşam alanlarının tamamen yok olması, Rohingya halkını derme çatma teknelerle ölümcül deniz yolculuklarına mecbur bırakmıştır. BM açıklamasına göre 2025 yılı, Rohingya mültecilerinin deniz yoluyla kaçışları açısından şimdiye kadarki en ölümcül yıl olmuştur. Sonuç itibarıyla Rohingyalar için

failler değişmekte; biri onları hukuken yok sayarken gerektiğinde cepheye sürmekte, diğeri ise düşman ilan ederek doğrudan hedef almaktadır. Ancak iki failin de yol açtığı akıbet aynıdır: ölüm ya da zorunlu göç. Mağduriyetlerinin giderilip adaletin sağlanmasını bekleyen halk, tersine her geçen yıl daha da derinleşen bir mağduriyetle baş başa kalmış; değişen faillere ve kaçış yollarına rağmen onları bulan tek şey farklı biçimlerdeki ölüm tehlikesi olmuştur.

Süreçte meşruiyet krizinin en çarpıcı tezahürü ise çok yakın zamanda, Nisan 2026'da Myanmar'daki cumhurbaşkanlığı seçiminde yaşanmıştır. Rohingyaların oy hakkından mahrum bırakıldığı ve ülke genelinde geniş çatışma gölgesinde gerçekleşen seçimlerin ardından, UCM nezdinde hakkında tutuklama talebi bulunan cunta lideri Min Aung Hlaing'in cumhurbaşkanı seçilmesi; uluslararası adalet mekanizmaları ile sahadaki siyasi gerçeklik arasındaki uçurumu bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Sonuç

Rohingya krizi, 21. yüzyılın en ağır insani trajedilerinden biri olmanın ötesinde, uluslararası adalet mekanizmalarının sınırlarını ve sahadaki siyasi gerçeklikler karşısındaki çaresizliğini gösteren bir sınav niteliğindedir. Sürece damga vuran en büyük paradoks ise çalışmanın başlığında da vurgulanan meşruiyet krizidir. Hakkında tutuklama talebi bulunan bir cunta liderinin, Myanmar'ın resmi cumhurbaşkanı sıfatıyla yemin edebilmesi; uluslararası yargı baskısının sahadaki siyasi aktörler üzerindeki etkisini sorgulatmaktadır. Sonuç olarak, Rohingya halkı için failler ve kaçış rotaları değişse de trajik akıbet sabit kalmıştır. Çözüm süreci yalnızca mahkeme salonlarındaki kararlara havale edilmekle sınırlı kaldığı takdirde, kâğıt üzerindeki adalet sahadaki ölümleri engellemeye yetmeyecektir. Rohingya krizi için kalıcı bir çözüm; ancak halkın tam vatandaşlık haklarının iade edilmesi, cunta üzerindeki uluslararası yaptırımların kararlılıkla uygulanması ve cezasızlık sarmalına son verilmesiyle mümkün olacaktır. Aksi takdirde Lahey'den sızan umut ışığı, Arakanlı Müslümanlar için hiçbir zaman açılmayan bir kapının arkasında kalmaya devam edecektir.

Kaynakça

1. Ateş, Ahmet. “Burma’dan Myanmar’a Arakan’da Rohingya Müslümanları”, **İstem**, C. 15, S. 29, 2017, s. 179-180.
2. Mohajan, Haradhan Kumar. “History of Rakhine State and the Origin of the Rohingya Muslims”, **The Indonesian Journal of Southeast Asian Studies**, C. 2, S. 1, 2018.
3. Human Rights Watch. “Myanmar: Military Forcibly Recruiting Rohingya”, (Çevrimiçi) <https://www.hrw.org/news/2024/04/10/myanmar-military-forcibly-recruiting-rohingya>, 7 Ağustos 2026.
4. Human Rights Watch. “All You Can Do is Pray: Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing of Rohingya Muslims in Burma’s Arakan State”, (Çevrimiçi) <https://www.hrw.org/report/2013/04/22/all-you-can-do-pray/crimes-against-humanity-and-ethnic-cleansing-rohingya-muslims>, 7 Ağustos 2026.
5. Günarslan, Hüseyin. “Arakan Rohingya Müslümanlarının Tarihine Genel Bakış: Geçmişlerini Yok Sayma Çabaları ve Tarihsel Dışlanmaları”, **İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi**, Cilt 5, Sayı 2, Aralık 2020.
6. International Criminal Court. “Statement of ICC Prosecutor Karim A.A. Khan KC: Application for an arrest warrant in the situation in Bangladesh/Myanmar”, (Çevrimiçi) <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-kc-application-arrest-warrant-situation-bangladesh>, 7 Ağustos 2026.
7. International Criminal Court. “ICC judges authorise opening of an investigation into the situation in Bangladesh/Myanmar”, (Çevrimiçi) <https://www.icc-cpi.int/news/icc-judges-authorise-opening-investigation-situation-bangladesh/myanmar>, 7 Ağustos 2026.
8. Lee, Ronan. **Myanmar’s Rohingya Genocide: Identity, History and Hate Speech**, Bloomsbury Publishing, 2021.
9. The Guardian. “Children among up to 200 Rohingya killed in Myanmar drone attack”, (Çevrimiçi) <https://www.theguardian.com/world/article/2024/aug/12/children-rohingya-killed-myanmar-drone-attack>, 4 Ağustos 2026.
10. UN IIMM. “ICJ – The Gambia v. Myanmar?”, (Çevrimiçi) <https://iimm.un.org/en/icj-gambia-v-myanmar>, 7 Ağustos 2026.
11. UN News. “Rohingya refugee crisis”, (Çevrimiçi) <https://news.un.org/en/focus/rohingya-refugee-crisis>, 6 Ağustos 2026.

12. UN News. “UN human rights chief points to ‘textbook example of ethnic cleansing’ in Myanmar”, (Çevrimiçi) <https://news.un.org/en/story/2017/09/564622-un-human-rights-chief-points-textbook-example-ethnic-cleansing-myanmar>, 4 Ağustos 2026.
13. UNHCR. “UNHCR: 2025 was deadliest year yet for maritime movements of Rohingya refugees”, (Çevrimiçi) <https://www.unhcr.org/news/briefing-notes/unhcr-2025-was-deadliest-year-yet-maritime-movements-rohingya-refugees>, 4 Ağustos 2026.
14. United Nations Human Rights Council. Report of the Detailed Findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, Thirty-ninth Session, 2018, Agenda Item 4, 2018.

Son Notlar

1. UN News. “Rohingya refugee crisis”, (Çevrimiçi) <https://news.un.org/en/focus/rohingya-refugee-crisis>, 6 Ağustos 2026.
2. UN News. “UN human rights chief points to ‘textbook example of ethnic cleansing’ in Myanmar”, (Çevrimiçi) <https://news.un.org/en/story/2017/09/564622-un-human-rights-chief-points-textbook-example-ethnic-cleansing-myanmar>, 4 Ağustos 2026.
3. Haradhan Kumar Mohajan, “History of Rakhine State and the Origin of the Rohingya Muslims”, *The Indonesian Journal of Southeast Asian Studies*, C. 2, S. 1, 2018, s. 6.
4. Ahmet Ateş, “Burma’dan Myanmar’a Arakan’da Rohingya Müslümanları”, *İstem*, C. 15, S. 29, 2017, s. 179-180.
5. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Amnesty International, Myanmar: The Social Atrocity – Meta and the Right to Remedy for the Rohingya, 29 Eylül 2022.
6. Mohajan, *a.g.e.*, s. 16.
7. HRW, “All You Can Do is Pray: Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing of Rohingya Muslims in Burma’s Arakan State”, (Çevrimiçi) <https://www.hrw.org/report/2013/04/22/all-you-can-do-pray/crimes-against-humanity-and-ethnic-cleansing-rohingya-muslims>, 7 Ağustos 2026.
8. *A.e.*
9. Hüseyin Günarslan, “Arakan Rohingya Müslümanlarının Tarihine Genel Bakış: Geçmişlerini Yok Sayma Çabaları ve Tarihsel Dışlanmaları”, *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, Aralık 2020, s. 341.
10. Ronan Lee, Myanmar’s Rohingya Genocide: Identity, History and Hate Speech, Bloomsbury Publishing, 2021, s. 1.
11. United Nations Human Rights Council, **Report of the Detailed Findings of the Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar**, Thirty-ninth Session, 2018, Agenda Item 4, 2018.
12. UN IIMM. “ICJ – The Gambia v. Myanmar?”, (Çevrimiçi) <https://iimm.un.org/en/icj-gambia-v-myanmar>, 7 Ağustos 2026.
13. International Criminal Court. “ICC judges authorise opening of an investigation into the situation in Bangladesh/Myanmar”, (Çevrimiçi) <https://www.icc-cpi.int/news/icc-judges-authorise-opening-investigation-situation-bangladesh/myanmar>, 7 Ağustos 2026.
14. International Criminal Court, “Statement of ICC Prosecutor Karim A.A. Khan KC: Application for an arrest warrant in the situation in Bangladesh/Myanmar”, (Çevrimiçi) <https://www.icc-cpi.int/news/statement-icc-prosecutor-karim-aa-khan-kc-application-arrest-warrant-situation-bangladesh>, 7 Ağustos 2026.
15. HRW, “Myanmar: Military Forcibly Recruiting Rohingya”, (Çevrimiçi) <https://www.hrw.org/news/2024/04/10/myanmar-military-forcibly-recruiting-rohingya>, 7 Ağustos 2026.
16. The Guardian, “Children among up to 200 Rohingya killed in Myanmar drone attack” (Çevrimiçi) <https://www.theguardian.com/world/article/2024/aug/12/children-rohingya-killed-myanmar-drone-attack>, 4 Ağustos 2026.
17. UNHCR, UNHCR: 2025 was deadliest year yet for maritime movements of Rohingya refugees”, <https://www.unhcr.org/news/briefing-notes/unhcr-2025-was-deadliest-year-yet-maritime-movements-rohingya-refugees>, 4 Ağustos 2026.

İNSAMER
İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

www.insamer.com